

NAAPUREISTAMME KIRJOITETTUA

(Julkaistu aikaisemmin Suomen Sotilas -lehdessä)

Venäjää käsitteleviä kirjoja ilmestyy koko ajan lisää, ei pelkästään meillä Suomessa vaan myös muualla länsimaissa. Jotkut näistä kirjoista perustuvat tutkitulle tiedolle tai omakohtaisille kokemuksille, toiset taas toistavat aiemmin esitettyjä – oikeita tai väriä – näkemyksiä.

Dosentti Arto Luukkasen juuri ilmestynyt teos Neuvostojen maa – Neuvostoliiton historia 1917 – 1991 kuuluu kiistatta ensimmäiseen ryhmään. Tekijän käyttämä viitekehys on "visio – viha – väkivalta", jossa visio on marxilainen näkemys paremmasta maailmasta jossa lihastyö korvautuisi tekniikalla ja automaatiolla. Tähän ei kuitenkaan voisi päästä ilman kapitalistisen maailman tuhoamista proletaarisen luokkataistelun kautta. Tässä siis oli edellä mainittu viha. Luokkataistelun korkein aste taas on – Luukkasen mukaan - väkivalta.

Luukkanen esittääkin, että Suomen ja Neuvostoliiton välisten suhteiden ongelmat kärjistyvät siihen, ettei Suomessa kyetty – eikä kyetä vielä – ymmärtämään sitä, että Neuvostoliitto oli täysin uudenlainen valtio. Se ei omien käsitystensä mukaan voinut tehdä virheitä ja näin ollen asiallinen argumentointi oli mahdotonta.

Arto Luukkasen mukaan Neuvostoliiton hajoamiseen on kolme syytä: struktuuralliset eli rakenteelliset syyt, taloudelliset syyt sekä kansan motivaation loppuminen. Kaksi ensimmäistä liittyvät siihen, että pitkäaikaisessa kilpavarustelussa NL:n resurssit kerta kaikkiaan loppuivat. Järjettömän kokoiseksi paisunut sotilas- ja aseteollisuuskompleksi nieli liian paljon voimavaroja. Myös "motivaation loppuminen" oli osin seurausta edellisestä. Valhe neuvostokansan korkeasta elintasosta romuttui alituisen kulutustavaroiden pulaan ja huonoon laatuun.

Venäläisten luonne ja sen erilaisuus ovat everstiluutnantti evp Esa Seppäsen aihe mainiossa kirjassa Avaran sielun anarkia – Voiko venäläisyyttä ymmärtää? Seppänen on asunut pitkään Venäjällä ja toiminut mm. suomalaisten yritysten turvallisuusasiantuntijana. Mielenkiintoista luettavaa, vaikka ehkä ihan kaikkea ei pidä ottaa aivan tosissaan. Seppäsen kirja on äsken ilmestynyt myös viroksi. Virolaisethan ovat joutuneet tutustumaan valitettavan läheisesti tähän "avaraan sieluun" mutta silti virolainen kustantaja on ilmeisesti arvioinut heidän tarvitsevänsä lisäopastusta sen tulkintaan.

Muutama vuosi sitten suomalainen tutkija Erkki Vettenniemi herätti kansainvälistäkin huomiota englanninkielisellä väitöskirjallaan *Surviving the Soviet Meat Grinder* (Selviytyminen neuvostoliittolaisesta lihamyllystä). Kirjasta on nyt ilmestynyt täydennetty ja uusittu laitos suomeksi nimellä *Punaisen terrorin todistajat*. Vettenniemen lähdeaineisto muodostuu suomalaisten leirivankien muistelmista. Gulagista on jo kirjoitettu paljon, mutta tämä kirja tuo leirien kauhut, järjestelmän sattumanvaraisuuden ja häikäilemättömyyden varsin elävänä silmiemme eteen niiden kertomana, jotka itse joutuivat järjestelmän uhreiksi.

Kansallisuuskysymykset ja –ongelmat kuuluvat monenkin maan sekä historiaan että nykypäivään. Eteläisen naapurimme Viron hakiessa EU:n jäsenyyttä, nostettiin eräiden suomalaistenkin toimesta ei-virolaisten asema suureksi ongelmaksi. Myös Viron

itsenäistyttyä ensimmäisen maailmansodan jälkeen maassa oli etnisten virolaisten lisäksi runsaasti saksalaisia ja venäläisiä sekä muitakin kansallisuuksia. Nimenomaan saksalaisten "paronien" asema oli kaikissa kolmessa Baltian maassa tukala ja välit valtaväestöön kireät. Kuitenkin virolaiset olivat naapureitaan maltillisempia, mikä varmaan oli heidän omaksikin edukseen.

Oululaisen historiantutkijan, Kari Aleniuksen tutkimus Viron vuosien 1918 – 1925 kansallisuuspolitiikasta tukeutuu laajaan, osittain aikaisemmin hyödyntämättömään lähdeaineistoon. Tekijä käy seikkaperäisesti läpi kansallisuuskysymyksistä käytyä keskustelua ja lainsäädännölliset toimenpiteet. Hän ottaa myös jokaisen etnisen ryhmän erikseen tarkasteluun.

Markus Anaja

*****

Arto Luukkanen, Neuvostojen maa. Neuvostoliiton historia 1917 – 1991. Edita, Helsinki 2004. 400 sivua. Hinta n. 29 euroa.

Esa Seppänen, Avaran sielun anarkia. Voiko venäläisyyttä ymmärtää? Tammi, Helsinki 2002. 368 sivua. Hinta n. 30 euroa.

Erkki Vettenniemi, Punaisen terrorin todistajat. Neuvostoliitto suomalaisten leirivankien muistelmassa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2004. 328 sivua. Hinta n. 29 euroa.

Kari Alenius, Ajan ihanteiden ja historian rasitteiden ristipaineissa. Viron etniset suhteet vuosina 1918 – 1925. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys, Rovaniemi 2003. 412 sivua, kuvitettu. Hinta 48 euroa. (Tilaukset: Tiedekirja, Kirkkokatu 14, 00170 Helsinki, puh. (09) 635 177, tiedekirja@tsv.fi).